

TASUTA ÕIGUSABI keskmise, raske ja sügava puudega inimestele 2019

Eesti on väike ja vananeva rahvastikuga riik – statistikale kõneleb, et abivajajate, sh puuetega inimeste arv kasvab ning töötavate inimeste arv kahaneb jätkuvalt. Ja kuigi Eesti Vabariigi Põhiseadus ütleb selgelt, et puuetega inimesed on riigi ja kohalike omavalitsuste erilise hoole all, on puuetega inimeste organisatsioonide esindajad väljendanud muret asjaolu pärast, et riigi poolt pakutav abi jõuab sageli vaid aktiivsemate ja võimekamate abivajajateni. Kõik puuetega inimesed aga pole ühtviisi võimekad teenuste ja toetuste taotlejad, töösuhetes oma õiguste eest seisjad, perekonnaprobleemide (mis kurvastavalt sageli on seotud ka vägivallaga) lahendajad, rahaasjade korrastajad ega ka kõigi oma elukondlike murede lahendamiseks pädeva abi otsijad. Vastupidi – paljud puuetega inimesed tunnevad end selgelt kõrvalejäetuna, ilma toimetulekuuskuste ja võrdsete võimalusteta, vähe teatakse teenustest ning toetustest.

Seda rõõmustavam on tõdeda, et üks paindlik ja puuetega inimestele kohandatud abivorm – tasuta õigusabi puuetega inimestele üle kogu Eesti – on päikselisel aprillikuul alustamas juba kolmandat tegevusaastat!

Puuetega inimestele suunatud tasuta õigusabi koostöös osalevad Justiitsministeerium toetajana, Eesti Puuetega Inimeste Koda (EPIK) koostöö koordinaatorina ja sihtasutus Õigusteenuste Büroo (ÕTB) õigusnõu tagajana.

Puuetega inimeste õigusteenuse eesmärk on olla kättesaadav üle Eesti, nõustamispäevad toimuvad viieteistkümnes piirkonnas (vt. EPIK veebileht <https://www.epikoda.ee/tegevus/oigusnoustamine/>) ja on planeeritud toimuma keskmiselt üks kord kuus. Näiteks eelmisel aastal töötasid ÕTB juristid piirkondades kokku 106-l tööpäeval, õigusnõustamine toimus Narvast Kuressaareni ja Valgast-Võrust-Põlvast Tallinnani ning läbitud kilomeetreid kogunes 36289.

Aastail 2017-2018 abistas ÕTB kokku 1512 puuetega inimest, kellest pooled vajasisid pikemat koostööd juristiga, õigusdokumentide koostamist ja abistamist/juhendamist erinevates instantsides, näiteks suhtlemisel täituriga. Enim on puudega inimesed nõustamisele pöördunud **perekonnaõiguse küsimustes**: 40,3% elatistega seonduvalt (lastele elatise tagamine tekitab probleeme, tuleb ette ka elatise vähendamise arutelu), on lahutuse ja varajagamise küsimusi ning õigusnõustamist hooldusõiguse küsimustes. Teise suurema õigusprobleemide ringi moodustab **võlaõigus**: erinevad lepingukohustuste täitmise probleemid, kohustuse mittemõistmised, võlad. 2018-l aastal aktiveerus õigusabi küsimine **täitemenetluseasjades**, mille põhjuseks olid muudatused täitemenetluse seadustikus, mis jõustusid 2018 juunis. Puudega inimesed on segaduses ja küsivad, kas ja kuidas saab kohtutäitur arestida töövõimetoetust, pensionit. Sageli uuritakse, kas mõni vana täiteasi on ehk aegunud. Siinkohal tuleb rõhutada, et kohtuotsuse 10-aastast aegumist mõjutava

regulatsiooni tulemid saavad kõige varem 2021. aasta aprillis. Ka tahaks inimestele südamele panna, et eraisiku pankroti asjades võlgadest vabastamise kohtupraktika ei ole eriti lohutav - kohus ei pruugi pankrotis isikut võlgadest vabastada.

Nagu mainitud, tegi eelmisel aastal õigusprobleemide seas märkimisväärse tõusu klientide pöördumine **täiteasjadega seoses**. Inimesed olid häiritud, et miks neile laekub vähem töövõimetoetust või pensioni. Juristil oli vaja hakata selgitama, kuidas mõistavad täituri poolt koostatud arestimisakti Sotsiaalkindlustusamet ja Töötukassa ning kuidas nad arvutavad ja teevad kinnipidamisi inimese sissetulekust. Mitte alati ei saa ametkondade arvutuskäiguga nõustuda. ÕTB klient pöördus arvutuskäigu täpsustava küsimusega Sotsiaalkindlustusameti poole Viljandis ja sai vastuseks, et on vaja pöörduda kohtutäituri poole. Ometi täidab arestimisakti pensionite osas Sotsiaalkindlustusamet ja töövõimetoetuste osas Töötukassa.

Järgnevalt selgitame sissetuleku arestimise arvutuskäike, kui puudega isiku sissetulekuks on üksnes töövõimetoetus.

Täitemenetluse seadustiku § 132 lg 1₂ sätestab järgmist: *kui sissenõude pööramine võlgniku muule varale ei ole viinud või eeldatavalt ei vii nõude täielikule rahuldamisele, võib sõltumata võlgniku suhtes läbiviidavate täitemenetluste arvust arestida ühes kuus kuni 20% sissetulekust, mis ei ole suurem kui palga alammäär (2019.a 540€), millest on maha arvatud Statistikaameti poolt avaldatud arvestuslik elatusmiinimum (alates 25.01.2019.a 215,44€). Sissetulekut ei arestita, kui see jääb alla Statistikaameti poolt avaldatud arvestusliku elatusmiinimumi (215,44€). Eeltoodut ei kohaldata lapse elatisnõude täitmisele.*

Artikli kirjutamise ajal on Statistikaameti avaldatud arvestuslik elatusmiinimum 215,44€ ja töövõimetoetuse kehtiv päevamäär on 13,79€. Aprillis on 30 päeva ja puuduva töövõime toetus on 413,70€. Rahvasuus „ravimitoetuseks“ nimetatud sotsiaaltoetust täitemenetluses arestida **ei tohi!**

Eelviidatud paragrahvis on nimetatud, et täitur võib arestida **kuni 20%** sissetulekust ka siis, kui sissetulek jääb alla miinimumpalga. 20% arvestatakse võlgniku sissetuleku (meie näites töövõimepension) ja arvestusliku elatusmiinimumi vahest. Arvutuskäik siis järgmine:

- aprilli töövõimetoetusest tuleb lahutada arvestuslik elatusmiinimum: **413,70** – 215,44 = 198,26€
- saadud vahest 198,26€ tuleb arvestada kinnipeetav ja täiturile ülekantav 20%, s.o. 198,26 x 20% = **39,65€**
- puuduva töövõimega isikule, kelle suhtes täidetakse arestimisakti 20% sissetuleku arestimisega, peaks aprillis töövõimetoetust laekuma **374,05€** (413,70-39,65=374,05€)

Meie klientidel on esinenud juhtumeid, kus arestimisakte on täidetud nõnda, et 20%

peetakse kinni kogu toetusest/pensionist, saadud tulek (meie näite puhul siis 413,70st 20% on 82,74€) lahutatakse sissetulekust 413,70 - 82,74 = 330,96€ ja kliendi kontole kantakse 330,96€ ehk tervelt 43,09€ vähem. 330,96€ on küll arvestuslikust elatusmiinimumist suurem, kuid kinnipidamise teostamisel ei järgita TMS § 132 lg 1₂ sätestatud põhimõtet.

Arestimisele mittekuuluva sisstuleku aresti alt vabastamise avaldus tuleb kohtutäiturile esitada väga lühikese tähtaja, 3 tööpäeva, jooksul.

Nii täitemenetluse kui muudes ÕTB töövaldkondadesse kuuluvates õigusküsimustes saame teid abistada, kui **registreerite endale aja** juristiga kohtumiseks helistades **ÕTB telefonil 5385 0005 esmaspäevast neljapäevani kl 9.00 kuni 17.00**

Lisainfo puuetega inimeste õigusabi kohta on leitav ka ÕTB veebilehelt www.otb.ee

ÕTB juristid suhtlevad nii eesti kui vene keeles, vajadusel saame kasutada ka viipekeeletõlgi abi. Vajadusel leiame võimaluse nõustada klienti telefoni või Skype'i teel - juhendame ja selgitame, kuidas juristile vajalikku infot saata, aitame koostada dokumente, selgitame keerulisi juriidilisi tekste inimestele arusaadavaks, vajadusel suuname õige instantsi poole, aitame nõutada riigi õigusabi jne – ühesõnaga püüame olla võimalikult paindlikud, aidata kliente probleemi sõnastamisest selle lahendamiseni ja tulla oma teenusega võimalikult kliendile lähedale.

Kui meie töös on mõni murekoht, siis see on teavituse ebapiisavus – peame ühiselt pingutama, et info tasuta õigusabi võimalusest Eestimaa erinevais piirkonnas regulaarselt ja piisavalt nähtav oleks! Oleme tänulikud, kui info tasuta õigusabi kohta jõuaks kõigi piirkondade puuetega inimeste ja erivajadustega isikute abistajateni. Märgakem ja aidakem üheskoos!

Sõbralikku õigussuhtlemist soovides

Hille Raud

ÕTB juhataja